

Барбалат А. Ф.,
здобувач вищої освіти освітнього ступеня “бакалавр”
Науковий керівник: **Кушнірук В. С.,**
канд. екон. наук, доцент
Миколаївський національний аграрний університет, м. Миколаїв

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ВЗАЄМОЗВ’ЯЗКУ МІЖ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЄЮ ТА РОЗВИТКОМ ТЕРИТОРІЙ

Територіальний розвиток – це процес соціального будівництва, який ставить у центр аналіз того, де відбувається економічна та соціальна діяльність. Він детально розглядає ресурси, суб’єктів, економічну та соціально-політичну динаміку в кожному місці та визначає проблеми, можливості на цій території з наслідками для політичних пріоритетів.

Логіка, що лежить в основі територіального розвитку, вимагає створення системи вимірювання ефективності, яка адаптована та побудована навколо планів територіального розвитку, інтегруючи стратегії різних учасників, включаючи державу, а також приватні компанії, громадянське суспільство та міжнародну співпрацю. Інтеграція стратегій зацікавлених сторін, присутніх в екосистемі, має потенціал для додаткового створення цінності.

Територіальне управління має кілька цілей:

- сприяти розвитку або підтримувати реалізацію проектів розвитку;
- сприяти координації між різнорідними зацікавленими сторонами на територіях;
- запобігати певним суб’єктам залишати територію (процес опустелювання або залишення);
- розробляти шляхи розвитку територій.

Розвиток територій дуже пов’язаний з децентралізацією. Дані, які отримані шляхом експерименту, на практиці та з досвіду роботи, обмежені та не завжди переконливі. Питання зв’язку ще не до кінця вивчене та досліджене. Але після більш ніж двадцяти років всесвітніх реформ, вивчаючи сукупність обставин, від яких залежить децентралізація, було з’ясовано, що децентралізація бузумовно визначається політикою, яка розраховує масштаби та темпи реформ, а також може сприяти розвитку суспільства при сприятливих для неї умовах. Розглянемо ці умови більш детально. По-перше, важливою умовою є особливості розвитку децентралізованої держави, по-друге – спрямованість національної політики розвитку окремих територій, по-третє, - це участь місцевих органів влади у розвитку автономії, підзвітність їх центральній владі.

Децентралізація не буде сприяти розвитку територій, якщо сама держава не буде ставити на меті розвиток самостійності окремих громад або якщо політичні сили не будуть проводити реформи, що спираються на національну політику, для якої територіальний розвиток є пріоритетним, а також якщо місцеві органи влади не будуть мати повноваження для такого розвитку.

Якщо розглядати територіальний розвиток у технічному значенні цього поняття, то до нього можна віднести інтегрований багатосекторний розвиток

конкретної частини території, що базується на баченні бажаного майбутнього та підтримується стратегічними інвестиціями в її інфраструктуру та доцільне управління навколишнім середовищем. З іншого боку, термін територіальний розвиток є узагальненим і має на увазі розвиток певних частин території. Наприклад, міська, регіональна, столична або сільська громада, а також прибережні, річні, гірські, прикордонні та інші території. Дуже часто такий термін використовується для позначення місцевого розвитку. Тому означення територіальний розвиток має на увазі місцевий розвиток довільного масштабу

Важливе значення для усвідомлення стратегії місцевого розвитку є поняття місцевого не тільки для характеристики місця розташування, а також і осіб, які безпосередньо сприяють цьому розвитку. З даного аспекту, застосування ресурсів, пов'язаних із конкретним місцевим розвитком територій, спрямованість політичних та інституційних ресурсів місцевого управління та адміністрування, критично відрізняється від справжнього місцевого розвитку та багатьох форм національних чи глобальних політичних проєктів. Наведемо риси місцевого розвитку у рис. 1.

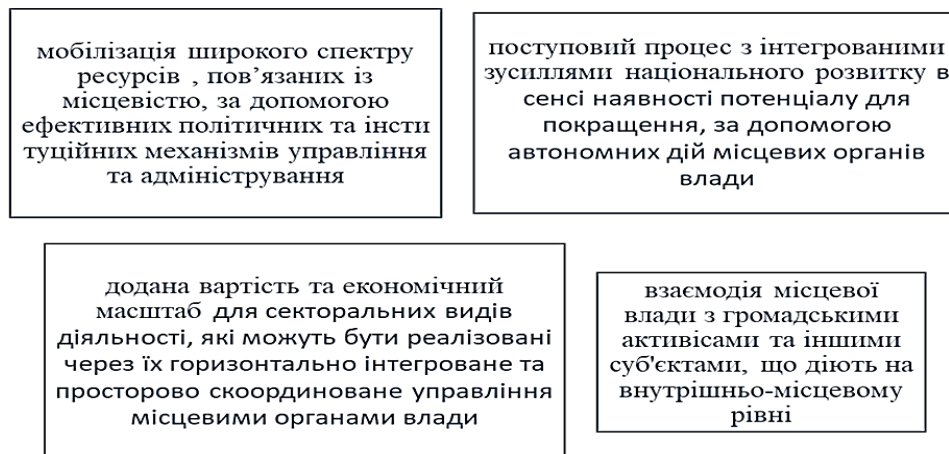

Рис. 1. Риси місцевого територіального розвитку

Джерело: створено автором на основі власного дослідження

Територіальний розвиток потребує також і постійне вдосконалення місцевих органів влади, які наділені значною автономією та підпорядковані ефективній системі підконтрольності. Ефективність кошторису прибутків і видатків держави не можна розглядати окремо від автономії та залучення місцевих ресурсів. Саме в такому контексті місцеві органи влади стануть визначатися як механізми самоврядування політичного місцевого округу, а не тільки як управлінські суб'єкти для поширення деяких послуг, які відвічають за певні повноваження, надані чи делеговані їм, та націлені на сприяння всебічному розвитку своїх громад, отже, повинні випрацьовувати план, вводити свою власну місцеву політику, фінансувати діяльність громади.

Саме місцева влада повинна розробляти план та втілювати в життя територіальний розвиток громади. Але для цього потрібно розробити стратегію зобов'язань країни. Практика показує, що доволі часто національна стратегія розвитку окремих територій відсутня, що ускладнює децентралізацію. Важливо

розуміти, що для територіального розвитку важлива цілісність і логіка побудови плану дій. І це не повинно виглядати як політичні поради. Зміна дійсності не відбудеться одразу повсюдно і в інституційних, і в політичних сферах. Ймовірніше будуть проводитися певні прогресивні реформи, які будуть мати позитивні наслідки та використовувати різні структурні елементи концепції.

Список використаних джерел

1. Альбещенко О.С., Кушнірук В.С. Удосконалення системи управління туристичного бізнесу в об'єднаних територіальних громадах. *Інноваційно-інвестиційний розвиток аграрної сфери – запорука продовольчої безпеки країни* : матеріали міжнародної науково-практичної конференції, 26 травня 2022 р., м. Миколаїв / Міністерство освіти і науки України ; Миколаївський національний аграрний університет. Миколаїв : МНАУ, 2022. С. 75-76.

URL: <https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/14053>

2. Стаценко В. О., Кушнірук В. С. Значення аграрних підприємств у повоєнному відновленні інфраструктур територіальних громад. *Підприємництво під час війни в Україні: виклики та можливості* : збірник тез доповідей міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої 60-річчю кафедри підприємництва, торгівлі та прикладної економіки (м. Івано-Франківськ, 20 листопада 2023 р.). Івано-Франківськ : Прикарпатський національний університет ім. Василя Стефаника, 2023. С. 126-129.

URL: <https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/16149>

3. Сидорук Д. В., Кушнірук В. С. Ресурсне забезпечення об'єднаної територіальної громади. *Розвиток територіальних громад: правові, економічні та соціальні аспекти* : матеріали III міжнар. наук.-практ. конф. (м. Миколаїв, 2-3 листопада 2023 р.). Миколаїв : МНАУ, 2023. С. 108-110.

URL: <https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/16099>

4. Ізбаш В. М., Кушнірук В. С. Створення та впровадження політики для молоді на рівні громад. *Розвиток територіальних громад: правові, економічні та соціальні аспекти* : матеріали III міжнар. наук.-практ. конф. (м. Миколаїв, 2-3 листопада 2023 р.). Миколаїв : МНАУ, 2023. С. 201-202.

URL: <https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/16101>

5. Стаценко В.О., Кушнірук В.С. Майбутнє аграрного сектору в умовах цифровізації: інноваційна складова. *Екологічні та соціальні аспекти розвитку економіки в умовах євроінтеграції* : збірник тез доповідей X Всеукр. наук.-практ. конф. (25-27 жовтня 2023 року). Миколаїв : МНАУ, 2023. С. 106-108.

URL: https://www.mnau.edu.ua/files/nauk_prof_konf/zbirnyk-tez-27-10-23.pdf